

Rolnummers 1651 en 1684
Arrest nr. 64/2000 van 30 mei 2000

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen betreffende artikel 1bis, § 2, van de wet van 18 maart 1838 houdende organisatie van de Koninklijke Militaire School, ingevoegd bij de wet van 6 juli 1967, gesteld door de Raad van State.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en G. De Baets, en de rechters H. Boel, L. François, J. Delruelle, H. Coremans en M. Bossuyt, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen

a. Bij arrest nr. 78.995 van 26 februari 1999 in zake E. Lecocq tegen de Belgische Staat, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 25 maart 1999, heeft de Raad van State volgende prejudiciële vraag gesteld :

«Is artikel *1bis*, § 2, van de wet van 18 maart 1838 houdende organisatie van de Koninklijke Militaire School, ingevoegd bij de wet van 6 juli 1967, in strijd met de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 1651 van de rol van het Hof.

b. Bij arrest nr. 80.099 van 5 mei 1999 in zake E. Lecocq tegen de Belgische Staat, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 20 mei 1999, heeft de Raad van State de volgende prejudiciële vraag gesteld :

«Is artikel *1bis*, § 2, van de wet van 18 maart 1838 houdende organisatie van de Koninklijke Militaire School, ingevoegd bij de wet van 6 juli 1967, in strijd met de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet, afzonderlijk beschouwd, enerzijds, en in samenhang gelezen met artikel 182 van de Grondwet, anderzijds ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 1684 van de rol van het Hof.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

De verzoeker voor de Raad van State, leerling van de eerste licentie militaire en maritieme wetenschappen van de afdeling « Alle wapens » van de Koninklijke Militaire School, vordert de vernietiging van een beslissing waarbij de beraadslagingscommissie van de Koninklijke Militaire School besluit dat hij definitief gezakt is.

In een van de zes vernietigingsmiddelen, afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11, 24 en 182 van de Grondwet, licht de verzoeker toe dat de onderwijsprogramma's, overeenkomstig artikel 24 van de Grondwet, bij de wet moeten worden vastgesteld en dat, aangezien het om militairen gaat, artikel 182 van de Grondwet bevestigt dat het gaat om een bevoegdheid die voor de wetgever is weggelegd. Hij stelt vast dat artikel *1bis*, § 1, van de wet van 18 maart 1838 houdende organisatie van de Koninklijke Militaire School « het programma van de polytechnische afdeling vaststelt en de vakken opsomt » en dat de bijzonderheden van het programma van de cursussen worden vastgesteld in het koninklijk besluit van 5 juli 1995 (tot vaststelling van het reglement houdende de gegevens voor de beoordeling van de hoedanigheden van de kandidaten in de Koninklijke Militaire School en het programma van de cursussen van de polytechnische afdeling en van de afdeling alle wapens en tot wijziging van het koninklijk besluit van 11 augustus 1994 betreffende de werving en de vorming van de kandidaat-militairen van het actief kader). Hij merkt op dat artikel *1bis*, § 2, van dezelfde wet evenwel bepaalt dat « de leerprogramma's van de afdeling 'Alle Wapens', die hetzelfde niveau dienen te bereiken als de universitaire studiën tot het behalen van het

wetenschappelijke diploma van licentiaat, [...] door de Koning [worden] bepaald » en voert aan dat de wetgever, door die bevoegdheid aan de Koning op te dragen, de artikelen 24 en 182 van de Grondwet heeft geschonden en de twee afdelingen verschillend heeft behandeld, wat in strijd is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet; volgens de verzoeker zou hij zijn studiejaar met succes hebben beëindigd indien de kandidaten van de afdeling « Alle wapens » volgens dezelfde criteria waren beoordeeld als die van de polytechnische afdeling en indien de cursussen op dezelfde manier gegroepeerd waren.

Hij heeft derhalve verzocht aan het Hof de volgende prejudiciële vraag te stellen : « Is artikel 1bis, § 2, van de wet van 18 maart 1838 houdende organisatie van de Koninklijke Militaire School, ingevoegd bij de wet van 6 juli 1967, in strijd met de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet ? »; op de terechtzitting heeft hij die vraag geherformuleerd, waarbij hij gepreciseerd heeft dat de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet enerzijds afzonderlijk en anderzijds in samenhang met artikel 182 van de Grondwet moesten worden beschouwd.

De Raad van State heeft de tekst van de verzoeker als dusdanig overgenomen en in zijn arrest van 26 februari 1999 het Hof de bovenvermelde prejudiciële vraag gesteld.

In zijn arrest van 5 mei 1999 verwijst de Raad van State naar de kennisgeving van het arrest van 26 februari 1999 aan de partijen; hij is van mening dat dit arrest een onvolledige prejudiciële vraag bevat die moet worden vervolledigd, wat hij door middel van de tweede bovenvermelde prejudiciële vraag heeft gedaan.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

a) *In de zaak nr. 1651*

Bij beschikking van 25 maart 1999 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 13 april 1999 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 17 april 1999.

Memories zijn ingediend door :

- E. Lecocq, wonende te 7500 Doornik, Quai des Salines 21, bij op 21 mei 1999 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 21 mei 1999 ter post aangetekende brief.

b) *In de zaak nr. 1684*

Bij beschikking van 20 mei 1999 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Bij beschikking van 2 juni 1999 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 4 juni 1999 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 26 juni 1999.

E. Lecocq, wonende te 7500 Doornik, Quai des Salines 21, heeft een memorie ingediend bij op 7 juli 1999 ter post aangetekende brief.

c) In de twee zaken

Van de memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 11 augustus 1999 ter post aangetekende brieven.

E. Lecocq heeft een memorie van antwoord ingediend bij op 18 augustus 1999 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 29 juni 1999 en 29 februari 2000 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 25 maart 2000 en 25 september 2000.

Bij beschikking van 13 januari 2000 heeft het Hof de zaken in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 2 februari 2000.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 14 januari 2000 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 2 februari 2000 :

- zijn verschenen :

. Mr. T. Vermeire *loco* Mr. P. Vande Castele, advocaten bij de balie te Brussel, voor E. Lecocq;

. majoor R. Gerits, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers L. François en H. Coremans verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde partijen gehoord;

- zijn de zaken in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Wat het belang van de verzoeker voor de Raad van State betreft

A.1.1. In zijn memorie verklaart de Ministerraad zich te gedragen naar de wijsheid van het Hof wat de vraag betreft die door de Raad van State onbeantwoord is gelaten, welk belang de verzoeker kan hebben bij een antwoord op de prejudiciële vraag en of het Hof een antwoord moet geven.

A.1.2. Volgens de verzoeker voor de Raad van State wordt tevergeefs gesuggereerd dat de prejudiciële vraag voor de verzoeker geen belang zou hebben, aangezien de Raad van State die vraag immers heeft gesteld, uit die vraag blijkt dat hij oordeelt dat de artikelen 24 en 182 van de Grondwet van toepassing zijn op de feiten waarvan hij kennisneemt, en de beoordeling van de grondwettigheid van de in het geding zijnde bepalingen losstaat van eventuele wijzigingen van die bepalingen, waarvan de Ministerraad overigens gewag maakt.

Aangezien het om een grief van openbare orde gaat - die betrekking heeft op een bevoegdheidsoverdracht van de wetgever aan de Koning -, is het volgens de rechtspraak van de Raad van State niet vereist dat de verzoeker zijn belang bij het middel aantoot. Het belang dat hij bij het beroep heeft, heeft te maken met de mogelijkheid om tot de tweede licentie aan de Koninklijke Militaire School te worden toegelaten. Ten slotte wordt subsidiair opgemerkt dat, zelfs in de veronderstelling dat het legaliteitsbeginsel binnen de krijgsmacht niet moet worden toegepast - *quod non est* -, er een «op zich staande» discriminatie blijft bestaan in zoverre het niet dezelfde overheid is die het leerprogramma van de polytechnische afdeling en de afdeling « Alle wapens » vaststelt.

Wat de prejudiciële vragen betreft

A.2.1. In zijn memorie oordeelt de Ministerraad dat de eerste prejudiciële vraag artikel 182 van de Grondwet niet vermeldt; aangezien het waarschijnlijk gaat om een materiële vergissing waarop de Minister van Landsverdediging de aandacht van de Raad van State heeft gevestigd, zal de Ministerraad in zijn memorie eveneens de schending van artikel 182 behandelen.

A.2.2. De verzoeker voor de Raad van State verwijst naar de vraag die door het arrest van 5 mei 1999 is vervolledigd en die het voormelde artikel 182 beoogt.

Wat de in het geding zijnde bepalingen betreft

A.3.1. Volgens de verzoeker voor de Raad van State kan uit een beknopt onderzoek van de wet van 18 maart 1838 worden afgeleid welke elementen de wetgever dermate belangrijk heeft geacht dat hij ze zelf heeft vastgelegd; er moet meer bepaald worden opgemerkt dat de Koninklijke Militaire School een inrichting van hoger onderwijs is, dat de totale studieduur er vijf of vier jaar bedraagt, dat de wet het programma en de studieduur van de polytechnische afdeling bepaalt en alleen de leerlingen van die afdeling de verplichting oplegt om een eindwerk in te dienen; dat, wat de afdeling « Alle wapens » betreft, de wet aan de Koning opdraagt leerprogramma's te bepalen die « hetzelfde niveau dienen te bereiken als de universitaire studiën tot het behalen van het wetenschappelijke diploma van licentiaat ». Een ontwerp ertoe strekkende de Koning voor de polytechnische afdeling een identieke bevoegdheid te verlenen, werd niet goedgekeurd.

A.3.2. Volgens de verzoeker voor de Raad van State is het Hof in zijn arresten nrs. 10/91, 42/91 en 32/94 ervan uitgegaan dat de polytechnische afdeling van de Koninklijke Militaire School - die net als de universiteiten burgerlijke ingenieurs opleidt - niet kan worden gelijkgesteld met een universitaire faculteit. Dat geldt *a fortiori* voor de afdeling « Alle wapens », waarvoor eenvoudigweg geen gelijkwaardigheid bestaat met Belgische en buitenlandse diploma's, door het ontbreken van een concreet onderwijsprogramma (dat door de wetgever is vastgesteld); ondanks de omschrijving « universitair niveau », de formulering van de titel van de diploma's van licentiaat en ingenieur, en de bescherming die hun door de wet van 11 september 1933 op de bescherming van de titels van hoger onderwijs is toegekend, wordt dat hoger onderwijs van het lange type van « universitair niveau » duidelijk niet in een universiteit of in een daarmee gelijkgestelde instelling gegeven : het gaat dus om niet-universitair onderwijs. De bescherming die door de wet van 1933 is toegekend, vertoont overigens een belangrijke leemte die zelfs het Hof lijkt te zijn ontgaan (arrest nr. 32/94 van 19 april 1994) : volgens de wet mogen immers de personen die « het diploma van de graad hebben behaald » de titel van burgerlijk ingenieur en licentiaat (Koninklijke Militaire School) voeren. Tot dusver zijn die graden evenwel in geen enkele wet vastgelegd.

A.3.3. In zijn memorie van antwoord voegt de verzoeker voor de Raad van State eraan toe dat ondanks de machtiging die aan de Koning is verleend en het (hiervoor vermelde) kwaliteitsniveau dat hierdoor gewaarborgd zou zijn, het onderwijsniveau van de afdeling « Alle wapens » geleidelijk aan is verlaagd door een reeks koninklijke besluiten waarvan het academische karakter kan worden betwist. Een dergelijke niveauperlage bestaat ook bij de polytechnische afdeling.

Wat artikel 24 van de Grondwet betreft

A.4.1. De verzoeker voor de verwijzende rechter is van mening dat de Raad van State en het Hof definitief de kwestie hebben beslecht in verband met het feit of het onderwijs dat aan de Koninklijke Militaire School wordt gegeven, onder het vroegere artikel 17 van de Grondwet valt, dat de bescherming inhoudt die door het legaliteitsbeginsel wordt gewaarborgd. Hij meent eveneens dat door de rechtspraak van het Hof de kwestie ietwat academisch is geworden, aangezien de arresten nrs. 81/95 en 23/96 in het kader van het legaliteitsgeschil de

miskennen van artikel 182 van de Grondwet afkeuren en in de artikelen 24 en 182 hetzelfde legaliteitsbeginsel vastligt.

De betrokkenen hebben steeds de machtiging bekritiseerd die vervat is in de in het geding zijnde bepaling.

A.4.2. Volgens de verzoeker voor de Raad van State is het op grond van de artikelen 24 en 182 van de Grondwet vereist dat de wetgever zelf de belangrijkste elementen bepaalt van de leerplannen en examens voor de basiscycli. Hetzelfde legaliteitsbeginsel wordt opgelegd door artikel 30 (vroeger artikel 23), dat een regeling treft voor het gebruik van de talen. Dit is van belang wanneer het onderwijs van een (lands)taal in het leerplan en de examens is opgenomen en wanneer de toegang tot een welbepaalde functie ervan afhangt. Een machtiging is slechts mogelijk wanneer de wet zelf de criteria bepaalt op grond waarvan een bijkomende regeling kan worden uitgewerkt.

A.4.3. De verzoeker voor de Raad van State beweert dat de wetgever, doordat hij niet de gemeenschappelijke en bijzondere vakken per studiecycclus bepaalt (noch door een expliciete opsomming van de vakken noch door een gedeeltelijke verwijzing naar andere leerplannen zoals die welke zijn vastgesteld door de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, gecoördineerd op 31 december 1949), noch het onderwijs van de landstalen voor de leerlingen van de afdeling « Alle wapens », terwijl de wetten op het gebruik van de talen binnen de krijgsmacht substantiële eisen opleggen aan de officieren, noch het onderwijs in het recht voor de leerlingen van de afdeling « Alle wapens », terwijl die in vredetijd nog steeds zitting moeten hebben binnen de militaire rechtbanken, nalaat een precieze en samenhangende definitie te geven van diverse beginselen die de executieve moet toepassen met betrekking tot de organisatie van die afdeling en haar leerlingen, en op die manier de Koning een te ruime beoordelingsbevoegdheid toekent, die onverenigbaar is met de artikelen 24, 30 en 182 van de Grondwet.

De afgestudeerden van de afdeling « Alle wapens » hebben evenwel, net zoals die van de polytechnische afdeling, rechtstreeks toegang - met uitsluiting van de « civiele gediplomeerden » - tot de functie van officier binnen de krijgsmacht en worden tijdens hun opleiding vergoed. Het kan dus niet worden verantwoord dat de wetgever prerogatieven die hem zijn voorbehouden, laat varen, terwijl hij zelf de andere hoofdelementen van de organisatie van de Koninklijke Militaire School, met inbegrip van het kader ervan, heeft bepaald.

A.5.1. Wat de miskennen van artikel 24 van de Grondwet betreft, stelt de Ministerraad vast dat de grondwetgevende macht, de rechtspraak van de Raad van State, die van het Hof en de rechtsleer het federale karakter van de Koninklijke Militaire School hebben erkend, zodat het argument niet gegrond is.

A.5.2. Wat artikel 182 van de Grondwet betreft, beweert de Ministerraad dat de in het geding zijnde bepaling de Koning slechts een beperkte uitvoeringsbevoegdheid verleent, aangezien de wetgever Hem uitdrukkelijk verplicht leerprogramma's vast te stellen « die hetzelfde niveau dienen te bereiken als de universitaire studiën tot het behalen van het wetenschappelijke diploma van licentiaat », wat door de Raad van State werd gesuggereerd en vervolgens is toegepast. Het zou totaal onredelijk zijn te eisen dat de wetgever alle programma's van de honderden cursussen die door alle categorieën van militair personeel worden gevolgd, zou bepalen. Op dit ogenblik wordt, met uitzondering van dat van de leerlingen-polytechnici (voor wie een bijzondere maatregel verantwoord was gezien hun gelijkstelling met de burgerlijk ingenieurs), geen enkel ander leerprogramma door de wetgever bepaald.

A.5.3. De verzoeker voor de Raad van State betoogt in zijn memorie van antwoord dat de Raad van State geoordeeld heeft dat de artikelen 24 en 182 van de Grondwet van toepassing waren. Hetzelfde geldt voor de artikelen 12 en 30. Het Hof heeft onlangs beslist dat de techniek van de bijzondere machten strijdig kon zijn met artikel 182 van de Grondwet; hetzelfde geldt *a fortiori* voor de in het geding zijnde bevoegdheidsoverdracht.

Het optreden van de wetgever is onontbeerlijk om een minimale inhoudelijke gelijkheid van de diploma's te waarborgen, zowel wat de erkenning in België betreft van de buitenlandse diploma's als de toegang tot verschillende wettelijk geregelde beroepen of openbare ambten, in het bijzonder ten aanzien van de leerlingen van de afdeling « Alle wapens ». Hun opleiding heeft immers duidelijk geen enkel equivalent op de arbeidsmarkt en hun statuut, dat verschilt van dat van de leerlingen van de polytechnische afdeling, kan geen verschil in behandeling in dat opzicht verantwoorden. Ten slotte is de omstandigheid dat een wetsontwerp de Koning ertoe zou machtigen het leerprogramma van die afdeling te bepalen, niet terzake, aangezien er geen gelijkheid bestaat binnen de ongrondwettigheid.

Wat de artikelen 10 en 11 van de Grondwet betreft

A.6. Volgens de verzoeker voor de Raad van State gelden de motieven die een schending van artikel 24 van de Grondwet impliceren, ook voor die van de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet afzonderlijk beschouwd. Het vaststellen van een gedetailleerd programma is mogelijk gebleken voor de leerlingen-polytechnici en is dat evenzeer voor die van de afdeling « Alle wapens ». Aangezien de wet van 9 april 1965 de titels van burgerlijk ingenieur en licentiaat afgestudeerd aan de Koninklijke Militaire School heeft bekrachtigd, met uitwerking op 27 april 1965, spreekt het voor zich dat de wetgever het leerplan van beide afdelingen - en niet alleen van één enkele afdeling - uiterlijk op 6 juli 1967 moest bepalen, namelijk op een ogenblik dat de eerste licentiaten van de Koninklijke Militaire School (reeds) waren gepromoveerd en de wetgever in elk geval onmogelijk de inhoud van de bijzondere opleiding die *de facto* aan de afdeling « Alle wapens » werd gegeven, nog kon negeren.

Terwijl een zekere gelijkwaardigheid tussen burgerlijk ingenieurs en polytechnici is toegestaan op grond van de gemeenschappelijkheid van hun academische opleiding - hoewel er volgens de vaste rechtspraak van het Hof geen sprake kan zijn van een gelijkstelling -, is voor de afdeling « Alle wapens » geen enkele gelijkwaardigheid met Belgische en buitenlandse diploma's mogelijk door het ontbreken van een bij wet vastgesteld onderwijsprogramma. Die vaststelling is niet zonder belang aangezien die opleiding, die vergoed wordt, toegang verleent tot een gespecialiseerd openbaar ambt.

Aangezien een dergelijke vrijheid die door de organieke wet aan de Koning wordt toegestaan, in strijd is met de aard van de opleiding die aan de Koninklijke Militaire School wordt gegeven, gezien - volgens de bewoordingen van het Hof - de objectieve verschillen die voortvloeien uit de specifieke opdracht van de Militaire School, de specifieke aspecten van de opleiding die er wordt gegeven, de bijzondere roeping van de leerlingen ervan, moet de Raad van State worden geantwoord dat artikel 1bis, § 2, van de wet van 18 maart 1838 houdende organisatie van de Koninklijke Militaire School, ingevoegd bij de wet van 9 juli 1967, de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet, afzonderlijk beschouwd, enerzijds, en in samenhang met de artikelen 30 en 182 van de Grondwet, anderzijds, miskent.

A.7.1. De Ministerraad beweert dat de verzoeker voor de Raad van State niet wordt benadeeld door het verschil in behandeling waarop hij zich beroept om de beslissing te betwisten.

A.7.2. Hij merkt op dat tijdens de totstandkoming van de in het geding zijnde bepalingen de Raad van State heeft doen opmerken dat, aangezien de polytechnici op grond van artikel 1, II, van de wet van 11 september 1933 op de bescherming van de titels van hoger onderwijs de titel van burgerlijk ingenieur mogen voeren, het onontbeerlijk was dat het leerprogramma aan de Koninklijke Militaire School daarom niet identiek maar minstens gelijkwaardig zou zijn met het programma dat is bepaald door de gecoördineerde wetten van 31 december 1949 en dat leidt tot de graad van burgerlijk ingenieur, of dat de wetgever, wanneer hij de Koning die bevoegdheid verleent, minstens in gelijkwaardige waarborgen voorziet. Dat advies is gevolgd en de wet garandeert de leerlingen van de afdeling « Alle wapens » van de Koninklijke Militaire School dat het door de Koning te bepalen leerprogramma hetzelfde niveau dient te bereiken als de universitaire studie tot het behalen van het wetenschappelijke diploma van licentiaat (cf. artikel 1bis, § 2, van de wet van 18 maart 1838). Ingevolge de wet van 9 april 1965 mogen de personen die de studie van de afdeling « Alle wapens » met goed gevolg hebben beëindigd, de titel van licentiaat voeren. Ingevolge de wet van 2 oktober 1992 mogen zij de titel voeren en zijn zij houder van de graad en van het wetenschappelijke diploma van licentiaat. Het Hof heeft in zijn arrest nr. 52/94 het onderscheid aanvaard tussen houders van een academische graad en die van een wetenschappelijke graad. Rekening houdend met de specifieke gevolgen van de academische graden en met het feit dat, met artikel 34 van de wet op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, gecoördineerd op 31 december 1949, de wetgever heeft gewild dat het diploma van kandidaat-burgerlijk ingenieur van de Koninklijke Militaire School wordt gelijkgesteld met de wettelijke graad van kandidaat-burgerlijk ingenieur en dat de burgerlijk ingenieurs afgestudeerd aan de Koninklijke Militaire School een vrijstelling van examens genieten wanneer zij de wettelijke graad van burgerlijk ingenieur willen verkrijgen, is het niet onevenredig dat de wetgever zich het recht voorbehoudt het leerplan van de leerlingen van de polytechnische afdeling vast te stellen.

Het doel van een gelijkstelling van de polytechnici met de burgerlijk ingenieurs afgestudeerd aan de burgerlijke universiteiten bestaat echter niet wat de afdeling « Alle wapens » betreft.

Aangezien het onderscheid tussen wetenschappelijke en wettelijke graden in de burgerlijke universiteiten niet meer relevant is, bestaat er overigens geen enkele reden meer om het programma van de leerlingen van de polytechnische afdeling op wetgevend niveau *stricto sensu* vast te stellen.

A.7.3. In zijn memorie van antwoord meent de verzoeker voor de Raad van State dat het in het geding zijnde verschil in behandeling niet kan worden verantwoord door het feit dat er geen grondwettigheidstoetsing bestond wanneer het is ontstaan.

A.7.4. Hij betwist dat dit verschil in behandeling is kunnen ontstaan in samenhang met het doel van gelijkstelling van de leerlingen van de polytechnische afdeling met de burgerlijk ingenieurs. Het gaat immers niet om een doel op zich maar om een van de gevolgen van de onderzochte regeling, en het optreden van de wetgever (dat zich niet beperkt tot een gewone « verwijzing » naar de vakken van de burgerlijk ingenieurs) is op zich niet onontbeerlijk om later nog een wettelijk graad van ingenieur gemakkelijker te kunnen behalen. De wetgever zou die zorg overigens eveneens ten aanzien van de leerlingen van de afdeling «Alle wapens» betoond kunnen hebben.

Bovendien is dat doel slechts bijkomstig, aangezien niet elke polytechnicus geacht wordt (tenzij het nut van de studie aan de Koninklijke Militaire School wordt ontkend) om vervolgens een wettelijke graad van burgerlijk ingenieur te behalen. De wet van 2 oktober 1992 laat de tegenstrijdigheden bestaan want indien die wet een academische graad verzekert, beroept de Ministerraad zich vergeefs op het wetenschappelijke karakter van de graad van licentiaat van de Koninklijke Militaire School, en zou het optreden van de wetgever onontbeerlijk zijn; indien daarentegen de titels en diploma's van de Koninklijke Militaire School alleen wetenschappelijke graden verzekeren, bestaat er geen enkele verantwoording voor het in het geding zijnde verschil in behandeling. Ten slotte heeft de wetgever, door het leerplan van de polytechnische afdeling te bepalen - ondanks de uitgesproken bekommernis om een gelijkstelling tussen polytechnici en burgerlijke ingenieurs -, bewezen dat niets eenzelfde precieze bepaling van het leerplan van de licentiaten van de Koninklijke Militaire School in de weg stond.

A.7.5. Volgens de verzoeker voor de Raad van State kan redelijkerwijze niet tegelijkertijd worden beweerd dat de in het geding zijnde titel een wetenschappelijke titel is omdat de wetgever het leerplan dat ertoe leidt niet heeft vastgesteld, en dat het leerplan niet door de wetgever moest worden bepaald omdat de titel wetenschappelijk was. De geldigheid van de optie « wetenschappelijke graad » is des te minder aanvaardbaar aangezien het resultaat van het gevolgde onderwijs vaag is, wat niet verzoend kan worden met het feit dat de titel toegang verleent tot het openbaar ambt van officier, en het optreden van de wetgever bijgevolg onontbeerlijk is.

- B -

B.1.1. Artikel 1*bis* van de wet van 18 maart 1838 houdende organisatie van de Koninklijke Militaire School, waarvan paragraaf 2 het onderwerp is van de prejudiciële vraag, bepaalt :

« § 1. Het programma van de polytechnische afdeling omvat :

A. Gedurende de eerste twee studiejaren :

1° de vakken bepaald bij artikel 29 van de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens voor wat het examen voor de graad van kandidaat burgerlijk ingenieur betreft;

2° het grafisch rekenen, de nomografie en de beginselen van het operationeel onderzoek;

3° de tweede landstaal en een vreemde taal;

4° begrippen over recht, het militaire strafrecht inbegrepen.

B. Gedurende de drie daaropvolgende studie jaren, de gemeenschappelijke en bijzondere vakken die hierna volgen :

a) Gemeenschappelijke vakken :

1° de vakken bepaald bij artikel 31, I, van de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens voor wat de examens voor de verschillende graden van burgerlijk ingenieur betreft;

2° het numeriek rekenen, de statistiek en aanvullingen van wiskundige analyse;

3° de servosystemen;

4° aanvullingen van natuurkunde;

5° de scheikunde van de springstoffen;

6° aanvullingen van de plaatsbeschrijving;

7° aanvullingen van grafostatica;

8° algemene organisatiebeginselen;

9° de krijgsgeschiedenis;

10° de algemene zielkunde en de bevelvoering.

b) Bijzondere vakken :

1° Voor de specialiteit ' Bewapening ' :

a. aanvullingen van toegepaste mechanica;

b. de elektronica;

c. de vermoeidheid van mechanische constructies en van de structuren;

d. de ballistiek, de techniek van het vuren en de techniek van de bewapening.

2° Voor de specialiteit ' Mechanica ' :

a. de elektronica;

b. de vermoeidheid van mechanische constructies en van de structuren;

c. de mechanica-vervoer, die de motoren met inwendige verbranding, de gasturbines inbegrepen, de cellen der voertuigen, de vloeibare brandstoffen, de oliën en de smeervetten omvat;

d. begrippen van de ballistiek, de techniek van het vuren en de techniek van de wapening.

3° Voor de specialiteit 'Telecommunicaties' :

a. aanvullingen van toegepaste mechanica;

b. begrippen van de ballistiek, de techniek van het vuren en de techniek van de wapening;

c. de telecommunicaties.

4° Voor de specialiteit 'Genie' :

a. aanvullingen van toegepaste mechanica;

b. de elektronica;

c. de grondmechanica en de fundering, de stabiliteit der bouwwerken, de metaalconstructies, de houtconstructies, de constructies in metselwerk en de betonconstructies;

d. de technieken van de burgerlijke en militaire genie.

5° de officieren-leerlingen moeten bij de eindproef een werk indienen over een vraagstuk in verband met de groep vakken van hun specialiteit.

§ 2. De leerprogramma's van de afdeling 'Alle Wapens', die hetzelfde niveau dienen te bereiken als de universitaire studiën tot het behalen van het wetenschappelijke diploma van licentiaat, worden door de Koning bepaald. »

Wat de prejudiciële vragen betreft

B.1.2. De prejudiciële vraag die de Raad van State in zijn arrest van 26 februari 1999 heeft gesteld en in zijn arrest van 5 mei 1999 heeft geherformuleerd, betreft de overeenstemming van het voormelde artikel 1bis, §2, met de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet, afzonderlijk beschouwd of in samenhang met artikel 182 ervan.

B.1.3. Aangezien de Raad van State de vraag op geldige wijze bij het Hof aanhangig heeft gemaakt, komt het het Hof niet toe, zoals de Ministerraad erom verzoekt, de toetsing ervan afhankelijk te maken van een onderzoek van het belang van de verzoeker voor de Raad van State, of het nu gaat om het belang dat die partij zou hebben om het verschil in behandeling dat

zij aanklaagt te bekritisieren, dan wel om het gebrek aan belang dat zij zou hebben bij het antwoord van het Hof.

B.1.4. Aangezien de partijen de inhoud van de prejudiciële vragen gericht aan het Hof niet mogen wijzigen, kan geen gevolg worden gegeven aan de eis van de verzoeker voor de Raad van State volgens welke zou moeten worden onderzocht of de in het geding zijnde bepaling in overeenstemming is met de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 12 en 30 ervan.

Wat artikel 24 van de Grondwet betreft

B.2.1. Uit de motivering van het arrest waarin het Hof een vraag wordt gesteld, blijkt dat de prejudiciële vraag betrekking heeft op de overeenstemming van artikel 1*bis*, § 2, van de wet van 18 maart 1838 met artikel 24 van de Grondwet, in samenhang met artikel 182 ervan, doordat het de Koning de bevoegdheid verleent de leerprogramma's te bepalen van de afdeling « Alle wapens », terwijl volgens de verzoeker voor de Raad van State het voormelde artikel 24 dat, wat de militairen betreft, door artikel 182 van de Grondwet wordt bevestigd, die aangelegenheid aan de wetgever voorbehoudt.

B.2.2. Artikel 24, § 5, van de Grondwet, op grond waarvan « de inrichting, erkenning of subsidiëring van het onderwijs door de gemeenschap wordt geregeld door de wet of het decreet », is niet van toepassing op het onderwijs dat aan de Koninklijke Militaire School wordt gegeven, aangezien die aangelegenheid op grond van artikel 182 van de Grondwet aan de federale wetgever toebehoort.

B.2.3. In zoverre de prejudiciële vraag betrekking heeft op artikel 24 van de Grondwet, moet zij negatief worden beantwoord.

Wat de artikelen 10 en 11 van de Grondwet betreft

B.3.1. Uit de motivering van het arrest waarin het Hof een vraag wordt gesteld, blijkt dat de prejudiciële vraag betrekking heeft op de overeenstemming van artikel 1*bis*, § 2, van de wet van 18 maart 1838 met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang met artikel 182 ervan, doordat het de Koning de bevoegdheid verleent de leerprogramma's te bepalen van de afdeling « Alle wapens » en op die manier een verschil in behandeling doet ontstaan tussen de leerlingen van die afdeling en die van de polytechnische afdeling, voor wie artikel 1*bis*, § 1, van de in het geding zijnde wet zelf het leerprogramma vaststelt.

B.3.2. Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 6 juli 1967 waarbij het in het geding zijnde artikel 1*bis* in de wet van 18 maart 1838 is ingevoegd, blijkt meer bepaald dat de wetgever « aan de officieren, vooral dan aan de niet-polytechnici, een onderwijs [heeft willen] verschaffen van universitair niveau waarin de disciplines met betrekking tot de menselijke wetenschappen het grootste deel vormen » (*Parl. St.*, Senaat, 1964-1965, nr. 228, p. 1) en meer in het algemeen de polytechnische afdeling en de afdeling « Alle wapens » bij wet heeft willen erkennen, aangezien immers de wet van 9 april 1965 houdende diverse maatregelen voor de universitaire expansie in artikel 3 heeft bepaald dat de officieren afgestudeerd aan de polytechnische afdeling van de Koninklijke Militaire School de titel van burgerlijk ingenieur zouden mogen voeren en die afgestudeerd aan de afdeling « Alle wapens » die van licentiaat (met de door de Koning bepaalde kwalificatie).

B.3.3. Het verschil dat erin bestaat dat de wet meer in detail treedt voor de polytechnische afdeling dan voor de afdeling « Alle wapens » is verbonden met het feit dat er op het ogenblik dat de in het geding zijnde bepalingen werden aangenomen, een onderscheid werd gemaakt tussen academische en wetenschappelijke graden.

B.4.1. Ofschoon artikel 182 van de Grondwet bepaalt : « De wet bepaalt op welke wijze het leger wordt aangeworven. Zij regelt eveneens de bevordering, de rechten en de verplichtingen van de militairen » en de Grondwetgever, door de voormelde bevoegdheden aan de wetgevende macht toe te kennen, heeft willen vermijden dat de uitvoerende macht als enige de gewapende macht regelt en op die manier iedere militair heeft willen waarborgen dat hij niet zou kunnen worden onderworpen aan verplichtingen zonder dat die zouden zijn vastgesteld door een democratisch verkozen beraadslagende vergadering, sluit die grondwettelijke bepaling evenwel

niet uit dat de wetgever een beperkte uitvoeringsbevoegdheid toekent aan de Koning. In zoverre de in het geding zijnde bepaling preciseert dat de leerprogramma's van de afdeling « Alle wapens » hetzelfde niveau dienen te bereiken als de universitaire studie tot het behalen van het wetenschappelijke diploma van licentiaat, heeft zij tegelijkertijd het opleidingsniveau en de grenzen van de machtiging vastgesteld.

B.4.2. In zoverre de vraag betrekking heeft op de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 182 ervan, moet zij ontkennend worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel *1bis*, § 2, van de wet van 18 maart 1838 houdende organisatie van de Koninklijke Militaire School, ingevoegd bij de wet van 6 juli 1967, schendt de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet, afzonderlijk beschouwd of in samenhang gelezen met artikel 182 ervan, niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 30 mei 2000.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

M. Melchior